

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.10.25
KOM(2011) 681 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Atnaujinta 2011–2014 m. ES įmonių socialinės atsakomybės strategija

TURINYS

1.	Įžanga	3
1.1.	Prisiimti socialinę atsakomybę naudinga pačioms įmonėms.....	3
1.2.	...ir visai visuomenei	3
1.3.	Kodėl Komisija pristato šią naują strategiją?.....	4
2.	Europos politikos poveikio ĮSA vertinimas	4
3.	Šiuolaikinis įmonių socialinės atsakomybės suvokimas.....	6
3.1.	Nauja apibrėžtis.....	6
3.2.	Tarptautiniu mastu pripažįstami principai ir gairės	6
3.3.	Daugiaaspektis ĮSA pobūdis	7
3.4.	Valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų vaidmuo.....	7
3.5.	ĮSA ir socialinio verslo iniciatyva.....	7
3.6.	ĮSA ir socialinis dialogas	8
4.	2011–2014 m. veiksmų planas.....	8
4.1.	ĮSA matomumo didinimas ir gerosios patirties sklaida	8
4.2.	Pasitikėjimo verslu lygio didinimas ir stebėjimas.....	9
4.3.	Savireguliuavimo ir bendro reguliuavimo procesų tobulinimas	9
4.4.	Rinkų skatinimas atsilyginti už ĮSA.....	10
4.4.1.	Vartojimas	10
4.4.2.	Viešieji pirkimai.....	10
4.4.3.	Investicijos	11
4.5.	Didesnės paskatos bendrovėms atskleisti socialinę ir aplinkosaugos informaciją.....	11
4.6.	Tolesnis ĮSA integravimas į švietimą, mokymą ir mokslinius tyrimus	12
4.7.	Nacionalinės ir subnacionalinės ĮSA politikos svarbos pabrėžimas	12
4.8.	Geresnis Europos ir pasaulinio požiūrio į ĮSA derinimas.....	13
4.8.1.	Dėmesys tarptautiniu mastu pripažįstamiems ĮSA principams ir gairėms.....	13
4.8.2.	JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų įgyvendinimas	13
4.8.3.	ĮSA svarbos pabrėžimas palaikant ryšius su kitomis pasaulio šalimis ir regionais ...	14
5.	Išvada	15

1. IŽANGA

Europos Komisija įmonių socialinę atsakomybę apibrėžė kaip „sąvoką, reiškiančią, kad bendrovės, plėtodamos veiklą ir ryšius su suinteresuotaisiais subjektais, savanoriškai paiso socialinių ir aplinkosaugos aspektų“¹.

Įmonių socialinė atsakomybė yra susijusi su jų veiksmais, kurių neapbrėpia teisės aktais nustatyti jų įsipareigojimai visuomenės ir aplinkos atžvilgiu. Tam tikromis reguliavimo priemonėmis sukuriama įmonėms, savanoriškai prisiimančioms socialinę atsakomybę, palankesnė aplinka.

1.1. Prisiimti socialinę atsakomybę naudinga pačioms įmonėms...

Įmonėms siekiant tapti konkurencingesnėmis vis svarbesnis tampa strateginis požiūris į ĮSA. Tai gali būti naudinga įvairiais aspektais – rizikos valdymo, sąnaudų mažinimo, galimybių gauti kapitalo, ryšių su klientais, žmoniškųjų išteklių valdymo, inovacinių gebėjimų².

Kadangi įmonių socialinė atsakomybė neatsiejama nuo kitų – vidaus ir išorės – suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo, ji leidžia įmonėms geriau prognozuoti sparčiai kintančius visuomenės lūkesčius ir veiklos sąlygas ir gauti iš to naudos. Taigi, ĮSA gali skatinti naujų rinkų ir ekonomikos augimo galimybių atsiradimą.

Prisiimdamos socialinę atsakomybę įmonės gali užsitarnauti ilgalaikį darbuotojų, vartotojų ir piliečių pasitikėjimą, ir tai gali būti tvaraus verslo modelių pagrindas. Didesnis pasitikėjimas padeda sukurti aplinką, kurioje įmonės gali kurti inovacijas ir augti.

1.2. ...ir visai visuomenei

Prisiimdamos socialinę atsakomybę įmonės gali gerokai prisidėti siekiant Europos Sąjungos sutarties tikslų, susijusių su tvaria plėtra ir labai konkurencinga socialinės rinkos ekonomika. Įmonių socialine atsakomybe pagrįsti pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ tikslai, įskaitant 75 proc. užimtumo tikslą³. Atsakingas įmonių elgesys labai svarbus, kai privačiojo sektoriaus įmonės teikia viešąsias paslaugas. Įmonėms tenka dalis socialinės atsakomybės už dabartinės ekonomikos krizės socialinių padarinių, įskaitant darbo vietų praradimą, sušvelninimą. ĮSA susijusi su tam tikromis vertybėmis, kurios turėtų pasitarnauti kuriant darnesnę visuomenę ir pereinant prie tvarios ekonomikos sistemos.

¹ COM(2001) 366.

² 2008 m. konkurencingumo ataskaita (COM(2008) 774) ir prie jos pridėtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SEC(2008) 2853.

³ Įmonių socialinė atsakomybė minima keliose strategijos „Europa 2020“ pavyzdinėse iniciatyvose: Integruota globalizacijos eros pramonės politika (COM(2010) 614), Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planas (COM(2010) 758), Naujų įgūdžių ir darbo vietų darbotvarkė (COM(2010) 682), Judus jaunimas (COM(2010) 477) ir Bendrosios rinkos aktas (COM(2011) 206). Be to, Inovacijų sąjungos iniciatyva (COM(2010) 546) siekiama padidinti įmonių gebėjimą visuomeninius uždavinius spręsti pasitelkiant inovacijas, o siekiant pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ (COM(2011) 21 ir COM(2011) 571) tikslų labai svarbus yra įmonių indėlis.

1.3. Kodėl Komisija pristato šią naują strategiją?

Ir Taryba, ir Europos Parlamentas paragino Komisiją toliau kurti ĮSA politiką⁴. Strategijoje „Europa 2020“ Komisija įsipareigojo atnaujinti ES strategiją, kad paskatintų įmones priimti socialinę atsakomybę. 2010 m. komunikate dėl pramonės politikos Komisija teigia, kad pateiks naują teisės akto dėl ĮSA pasiūlymą⁵. Bendrosios rinkos akte Komisija nurodė, kad iki 2011 m. pabaigos priims naują komunikatą dėl ĮSA⁶.

Dėl ekonomikos krizės ir jos socialinių padarinių iš dalies sumažėjo vartotojų pasitikėjimas verslu. Visuomenė dėmesį nukreipė į socialinius ir etinius įmonių veiklos aspektus. Vėl imdamasi pastangų skatinti ĮSA, Komisija siekia vidutinės trukmės ir ilgalaikiu laikotarpiu sukurti sąlygas, palankias tvariam ekonomikos augimui, atsakingam įmonių elgesiui ir ilgalaikiam užimtumui.

2. EUROPOS POLITIKOS POVEIKIO ĮSA VERTINIMAS

Komisija, paskelbusi 2001 m. žaliąją knygą⁷ ir sukūrusi Europos daugiašalį suinteresuotųjų subjektų forumą ĮSA klausimais, viena pirmųjų ėmėsi formuoti viešąją įmonių socialinės atsakomybės skatinimo politiką. 2006 m. Komisija paskelbė pradedanti vykdyti naujos krypties politiką, kurios svarbiausias aspektas – didelė parama verslo inicijuotai iniciatyvai, pavadintai Europos aljansu už ĮSA⁸. Taip pat nustatytos 8 prioritetinės ES veiksmų, įgyvendinant šią politiką, sritys: informacijos sklaida ir gerosios patirties mainai, daugiašalių suinteresuotųjų subjektų iniciatyvų rėmimas, bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis, vartotojui skirta informacija ir skaidrumas, moksliniai tyrimai, švietimas, mažosios ir vidutinės įmonės bei tarptautinis ĮSA aspektas.

Šia politika padedama siekti pažangos ĮSA srityje. Pažangos rodikliai:

- nuo 2006 m. iki 2011 m. ES įmonių, įsipareigojusių laikytis dešimties ĮSA principų, nustatytų Jungtinių Tautų pasauliniame susitarime, skaičius atitinkamai padidėjo nuo 600 iki daugiau kaip 1900;
- nuo 2006 iki 2011 m. organizacijų, kurių patalpos atitinka Aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (angl. EMAS) standartus, skaičius atitinkamai padidėjo nuo 3 300 iki 4 600⁹;
- nuo 2006 m. iki 2011 m. ES bendrovių, pasirašančių su pasaulinėmis ar Europos darbuotojų organizacijomis tarptautinius bendrovių susitarimus dėl darbo standartų, skaičius atitinkamai padidėjo nuo 79 iki 140;

⁴ 2008 m. gruodžio 5 d. Aplinkos tarybos posėdis, 2010 m. gruodžio 20 d. Aplinkos tarybos posėdis, 2010 m. birželio 14 d. Užsienio reikalų tarybos posėdis, 2007 m. kovo 13 d. Europos Parlamento rezoliucija (P6_TA(2007)0062), 2011 m. birželio 8 d. Europos Parlamento rezoliucija (2011 P7_TA(2011)0260).

⁵ Integruota globalizacijos eros pramonės politika, COM(2010) 614.

⁶ COM(2011) 206.

⁷ COM(2001) 366.

⁸ COM(2006) 136.

⁹ Apskaičiuota, kad 80 proc. šių organizacijų sudaro įmonės.

- nuo 2007 m. iki 2011 m. verslo socialinio suderinamumo iniciatyvos – Europos verslo inicijuotos iniciatyvos, leidžiančios bendrovėms pagerinti darbo sąlygas tiekimo grandinėje, narių skaičius atitinkamai padidėjo nuo 69 iki daugiau kaip 700;
- nuo 2006 m. iki 2011 m. Europos įmonių, skelbiančių tvarumo ataskaitas pagal Visuotinės ataskaitų teikimo iniciatyvos gaires, skaičius padidėjo nuo 270 iki 850.

Prisijungusios prie Europos aljanso už ĮSA pirmaujančios įmonės sukūrė įvairių praktinių priemonių esminiams klausimams spręsti¹⁰. Paramą aljansui pareiškė maždaug 180 įmonių. Aljansą taip pat parėmė ir veikslių ĮSA skatinti ėmėsi nacionalinės darbdavių asociacijos.

Nepaisant padarytos pažangos, tebėra neišspręstų svarbių uždavinių. Tebėra daug ES bendrovių, kurių veikloje ir pagrindiniuose strateginiuose dokumentuose atspindimi dar ne visi aktualūs socialiniai ir aplinkosaugos aspektai. Nesiliauja kaltinimai, kad nedidelė Europos bendrovių dalis pažeidinėja žmogaus teises ir nepaiso pagrindinių darbo standartų. Iš 27 ES valstybių narių tik penkiolikoje įgyvendinamos nacionalinės ĮSM atsakomybės skatinimo politikos programos¹¹.

Komisija nustatė keletą veiksnių, padėsiančių dar labiau padidinti ĮSA politikos poveikį. Be kita ko tai yra:

- poreikis, kad įvairūs suinteresuotieji subjektai laikytųsi darnaus požiūrio ir atsižvelgtų į įmonių, su verslu nesusijusių suinteresuotųjų subjektų ir valstybių narių nuomonę;
- poreikis geriau išsiaiškinti, ko iš įmonių tikimasi ir sukurti ES įmonių socialinės atsakomybės apibrėžtį, atitinkančią naujus ir atnaujintus tarptautinius principus ir gaires;
- poreikis skatinti rinkos paskatas už atsakingą įmonių elgesį, įskaitant investicijų politiką ir viešuosius pirkimus;
- poreikis apsvarstyti savireguliacinio bei bendro reguliacinio būdus, kurie svarbūs įmonėms prisiimančioms socialinę atsakomybę;
- poreikis siekti įmonių skaidrumo socialiniais ir aplinkosaugos klausimais visų suinteresuotųjų subjektų požiūriu, įskaitant pačias įmones;
- poreikis didesnę dėmesį skirti žmogaus teisėms, nors žmogaus teisės tampa gerokai svarbesniu ĮSA aspektu;
- poreikis pripažinti papildomo reguliacinio vaidmenį kuriant įmonėms, savanoriškai prisiimančioms socialinę atsakomybę, palankesnę aplinką.

Toliau šiame komunikate pristatoma, kaip ĮSA suprantama šiuolaikiniame pasaulyje, taip pat pateikiama atnaujinta apibrėžtis ir naujas veikslių planas. Komunikate remiamasi 2006 m. politika, tačiau taip pat įtraukiami svarbūs nauji aspektai, galintys padėti dar labiau padidinti

¹⁰ Pvz., lyčių lygybė, atsakingas tiekimo grandinės valdymas, dialogo su investuotojais skatinimas aptariant nefinansinę bendrovių veiklą, žr. www.csreurope.org/pages/en/toolbox.html.

¹¹ „Įmonių socialinė atsakomybė. Nacionalinė viešoji politika ES“, Europos Komisija, 2011 m.

politikos poveikį. Komunikatu siekiama dar kartą patvirtinti ES pasaulinę įtaką šioje srityje, ir tai leidžia ES, palaikant santykius su kitais regionais ir šalimis, geriau propaguoti savo interesus ir vertybes. Komunikatas bus naudingas ir tuo, kad padės ES valstybėms narėms parengti ir suderinti politikos kryptis ir taip sumažinti riziką, kad išsiskirs nuomonės ir dėl to daugiau negu vienoje valstybėje narėje veikiančios įmonės patirs papildomų sąnaudų.

3. ŠIUOLAIKINIS ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS SUVOKIMAS

3.1. Nauja apibrėžtis

Komisija ĮSA naujai apibrėžia kaip „įmonių atsakomybę už jų poveikį visuomenei“. Ši atsakomybė neatsiejama nuo galiojančių teisės aktų laikymosi ir socialinių partnerių kolektyvinių sutarčių. Kad galėtų visiškai prisiimti socialinę atsakomybę, įmonės turėtų būti įdiegusios aplinkosaugos, etinių, žmogaus teisių ir vartotojų aspektų integravimo į verslo veiklą ir pagrindinę strategiją, glaudžiai bendradarbiaujant su suinteresuotaisiais subjektais, procedūras, siekiant:

- užtikrinti kuo didesnę bendrą naudą savininkams ir (arba) akcininkams, kitiems suinteresuotiesiems subjektams ir visai visuomenei;
- pastebėti galimą neigiamą jų poveikį, užkirsti jam kelią ir jį sušvelninti.

Tų procedūrų sudėtingumas priklausys nuo tokių veiksnių kaip įmonės dydis ir jos veiklos pobūdis. Daugeliui mažųjų ir vidutinių įmonių, ir ypač labai mažoms įmonėms, ĮSA procesas greičiausiai ir toliau bus neoficialus ir intuityvus.

Siekiant kuo didesnės bendros naudos, įmonių požiūris į ĮSA turėtų būti ilgalaikis ir strateginis, jos turėtų ištirti galimybes kurti naujoviškus produktus, paslaugas ir verslo modelius, padedančius didinti socialinę gerovę, pasiūlyti geresnę kokybę ir produktyvesnes darbo vietas.

Didelės įmonės ir įmonės, galinčios turėti neigiamo poveikio, raginamos atlikti rizika pagrįstą nuodugnų patikrinimą, įskaitant tiekimo grandines, kad galėtų nustatyti, ar jų daromas poveikis nėra neigiamas, užkirsti jam kelią ir jį sušvelninti.

Tam tikrų rūšių įmonių, pavyzdžiui, kooperatyvų, savidraudos ir šeimos įmonių, nuosavybės ir valdymo struktūra gali būti itin palanki atsakingam įmonės elgesiui.

3.2. Tarptautiniu mastu pripažįstami principai ir gairės

Įmonės, siekiančios ĮSA įteisinti oficialiai, ypač didelės įmonės, gali remtis tarptautiniu mastu pripažintais patikimais principais ir gairėmis, visų pirma atnaujintomis EBPO rekomendacijomis daugiašalėms įmonėms, dešimčia Jungtinių Tautų pasaulinio susitarimo principų, Socialinės atsakomybės gairių standartu ISO 26000, Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) trišalė deklaracija dėl principų, susijusių su tarptautinio verslo įmonėmis ir socialine politika, ir JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniais principais. Šis pagrindinis tarptautiniu mastu pripažįstamų principų ir gairių rinkinys – nuolat kintanti ir pastaruoju metu stiprinama visuotinė ĮSA sistema. Reikėtų pasistengti, kad Europos ĮSA skatinimo politika visiškai atitiktų šią sistemą.

3.3. Daugiaaspektis ĮSA pobūdis

Remiantis šiais principais ir gairėmis, ĮSA apima bent jau žmogaus teises, darbo ir užimtumo praktiką (pavyzdžiui, mokymą, įvairovę, lyčių lygybę, darbuotojų sveikatą ir gerovę), aplinkosaugos aspektus (pavyzdžiui, biologinę įvairovę, klimato kaitą, tausesnį išteklių naudojimą, gyvavimo ciklo analizę ir taršos prevenciją) ir kovą su kyšininkavimu ir korupcija. Į ĮSA darbotvarkę taip pat įtraukiama bendruomenės dalyvavimas ir plėtra, neįgaliųjų integracija, vartotojų interesai, įskaitant privatumą. Pripažįstama, kad svarbūs yra tokie esminiai klausimai, kaip socialinės atsakomybės ir atsakomybės už aplinką skatinimas tiekimo grandinėje ir nefinansinės informacijos atskleidimas. Komisija patvirtino komunikatą dėl ES politikos ir savanoriškos veiklos¹², ir jame pripažįsta, kad savanoriškas darbuotojų darbas yra tam tikra ĮSA išraiška.

Be to, Komisija skatina, kad valstybių santykiai būtų pagrįsti trimis gero mokesčių valdymo principais – skaidrumo, informacijos mainų ir sąžiningos mokesčių konkurencijos. Tam tikrais atvejais įmonės taip pat skatinamos vadovautis šiais principais.

3.4. Valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų vaidmuo

ĮSA koncepcijos įgyvendinimui turėtų vadovauti pačios įmonės. Valdžios institucijos turėtų atlikti pagalbinį vaidmenį taikydamos sumaniai parinktas politines priemones ir prireikus papildomą reguliavimą, siekdamos, pavyzdžiui, skatinti skaidrumą, kurti rinkos paskatas už atsakingą įmonių elgesį ir užtikrinti įmonių atskaitomybę.

Įmonėms reikia suteikti lankstumo, kad jos galėtų kurti inovacijas ir laikytis jų aplinkybėmis tinkamo požiūrio į ĮSA. Nepaisant to, daug įmonių palankiai vertina tai, kad yra principų ir gairių, kuriuos remia valdžios institucijos ir kuriai remiantis galima palyginti jų politiką ir rodiklius ir skatinti vienodesnių sąlygų taikymą.

Profesinės sąjungos ir pilietinės visuomenės organizacijos nustato problemas, reikalauja gerinti padėtį ir drauge su įmonėmis gali konstruktyviai rasti sprendimų. Vartotojai ir investuotojai, rinkdamiesi, ką pirkti ir kur investuoti, gali didinti rinkos paskatas socialiai atsakingoms bendrovėms. Žiniasklaida gali informuoti ir apie teigiamą, ir apie neigiamą įmonių poveikį. Valdžios institucijos ir kiti suinteresuotieji subjektai turėtų būti socialiai atsakingi, taip pat ir tada, kai palaiko ryšius su įmonėmis.

3.5. ĮSA ir socialinio verslo iniciatyva

Įmonių socialinę atsakomybę turėtų priiimti visos įmonės. Šis komunikatas priimamas kartu su jį papildančia, tačiau atskira Socialinio verslo iniciatyva (SVI), skirta konkrečios rūšies įmonėms, t. y. būtent toms, kurioms svarbiausios socialinės ir (arba) aplinkosauginės funkcijos, kurios į jų vykdymą reinvestuoja pelną ir kurių vidaus organizacija atspindi visuomenės tikslus¹³. Įgyvendinant SVI dėmesys skiriamas ekosistemai, kurios reikia, kad klestėtų socialinis verslas ir socialinės inovacijos ir kad būtų stiprinama Europos socialinė rinkos ekonomika.

¹² Komunikatas „ES politika ir savanoriška veikla. Tarpvalstybinės savanoriškos veiklos pripažinimas ir skatinimas ES“ COM(2011) 568.

¹³ COM(2011) 682.

3.6. ĮSA ir socialinis dialogas

Pastaraisiais metais taikyti gerąją ĮSA patirtį ir išgalėjusias gaires skatino keli sektorių socialinio dialogo komitetai¹⁴. Komisija padeda vykdyti tokias iniciatyvas ir pripažįsta, kad ĮSA padeda plėtoti socialinį dialogą ir jį papildo. Novatoriška ir veiksminga ĮSA politika taip pat plėtojama įmonėms ir Europos ar pasaulio darbuotojų organizacijoms sudarant tarptautinius bendrovių susitarimus (TBS)¹⁵. ES aktyviai remia TBS ir sukurs paieškai pritaikytą tokių susitarimų duomenų bazę.

4. 2011–2014 M. VEIKSMŲ PLANAS

Į šį planą įtraukti pačios Komisijos išipareigojimai, taip pat pasiūlymai įmonėms, valstybėms narėms ir kitų suinteresuotųjų subjektų grupėms. Įgyvendindama šį planą Komisija visą laiką atsižvelgs į MVĮ ypatybes, visų pirma jų ribotus išteklius, ir stengsis nenustatyti nereikalingų administracinių reikalavimų.

4.1. ĮSA matomumo didinimas ir gerosios patirties sklaida

Viešai pripažindama įmonių veiksmus ĮSA srityje ES gali padėti skleisti gerąją patirtį, skatinti tarpusavio mokymąsi ir raginti kitas įmones formuoti individualų strateginį požiūrį į ĮSA. Remdamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant iniciatyvas įvairiose valstybėse narėse, Komisija remia MVĮ tarpininkaujančių organizacijų gebėjimų stiprinimą, kad būtų pagerinta su ĮSA susijusių konsultacijų, teikiamų mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kokybė ir prieinamumas.

Komisija paskelbė daug programų, skirtų aptarti su įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais svarbius socialinius ir aplinkosaugos klausimus¹⁶. Svarbu ir toliau bendradarbiauti su įmonėmis, kad strategija „Europa 2020“ būtų sėkmingai įgyvendinta. Todėl Komisija skatins dialogą su įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais tokiais klausimais kaip įsidarbinimo galimybės, demografiniai pokyčiai ir aktyvus senėjimas¹⁷, darbo santykių problemos (įskaitant įvairovės valdymą, lyčių lygybę, švietimą ir mokymą, darbuotojų sveikatą ir gerovę). Komisija dėmesį visų pirma skirs veiksams sektoriuose ir atsakingo įmonių elgesio pavyzdžių viešinimui visoje tiekimo grandinėje.

Europos įmonių socialinės atsakomybės tinklo („CSR Europe“) iniciatyva „Įmonė 2020“ – verslo lyderystės ĮSA srityje pavyzdys, labai susijęs su ES politiniais tikslais. Komisija padės iki 2012 m. pabaigos apžvelgti pirminius šios iniciatyvos rezultatus ir apibrėžti tolesnius veiksmus.

¹⁴ „Darbo santykiai Europoje 2010 m.“, 6.3.4 skyrius, Europos Komisija, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas, 2011 m.

¹⁵ „Tarptautinių bendrovių susitarimų vaidmuo didinant tarptautinę integraciją“, COM(2008) 419 galutinis.

¹⁶ Pavyzdžiui, Prekybos ir platinimo sektoriaus forumas, ES mitybos, fizinio aktyvumo ir sveikatos platforma, Verslo ir biologinės įvairovės kampanija, farmacijos pramonės įmonių atsakomybės procesas, Europos maisto ir tvarios gamybos apskritojo stalo diskusijos, forumas „Universitetų ir įmonių dialogas“, reklamos sektoriaus apskritojo stalo diskusijos ir Europos psichikos sveikatos ir gerovės paktas.

¹⁷ 2012 m. – Europos aktyvaus senėjimo metai.

Komisija ketina:

1. 2013 m. sukurti įvairių suinteresuotųjų subjektų ĮSA platformas keliuose svarbiuose pramonės sektoriuose, kad būtų sudarytos sąlygos įmonėms, jų darbuotojams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams viešai priimti kiekvienam sektoriui aktualius su ĮSA susijusius išsipareigojimus ir kartu stebėti pažangą;
2. 2012 m. pradėti įgyvendinti Europos apdovanojimų už įmonių ir kitų suinteresuotųjų subjektų ĮSA partnerystę programą.

4.2. Pasitikėjimo verslu lygio didinimas ir stebėjimas

Kaip ir visoms organizacijoms, įskaitant vyriausybes ir pačią ES, įmonėms reikia piliečių pasitikėjimo. Europos verslo bendruomenė turėtų siekti būti viena iš tų organizacijų vienijančių grupių, kuriomis visuomenėje pasitikima labiausiai. Dažnai piliečių lūkesčiai ir tai, kaip jie realiai suvokia verslo elgesį, nesutampa. Toks nesutapimas atsiranda iš dalies dėl neatsakingo kai kurių įmonių elgesio, taip pat dėl to, kad kai kurios įmonės išpučia savo nuopelnus aplinkosaugos ar socialinėje srityje. Kartais taip nutinka dėl to, kad kai kurios įmonės nesupranta sparčiai kintančių visuomenės lūkesčių, taip pat dėl to, kad piliečiai nepakankamai žino apie įmonių pasiekimus ir spaudimą, kurį jos patiria veikdamos.

Komisija ketina:

3. rengdama Nesažiningos komercinės veiklos direktyvos¹⁸ taikymo ataskaitą, kuri turėtų būti baigta 2012 m., spręsti klaidinančios rinkodaros, susijusios su produktų poveikiu aplinkai, (t. y. „žaliojo melo“) klausimą ir apsvarstyti, ar šioje srityje nereikėtų kokių nors konkrečių priemonių;
4. inicijuoti atviras diskusijas su piliečiais, įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais apie verslo vaidmenį ir galimybes XXI amžiuje. Taip būtų siekiama skatinti bendrą supratimą ir lūkesčius ir reguliariai rengti apklausas siekiant įvertinti piliečių pasitikėjimą verslu ir jų požiūrį į ĮSA.

4.3. Savireguliacinio ir bendro reguliacinio procesų tobulinimas

Įmonės dažnai dalyvauja savireguliacinio ir bendro reguliacinio procesuose, pavyzdžiui, rengiant viso sektoriaus elgesio kodeksą visuomenei aktualiais klausimais, kurių kyla tame sektoriuje. Kai tokie procesai vyksta tinkamai, suinteresuotieji subjektai gali juos palaikyti, bet to, jie gali būti veiksminga atsakingo įmonių elgesio užtikrinimo priemonė. ES pripažįsta, kad savireguliacinis ir bendras reguliacinis yra geresnio reguliacinio darbotvarkės¹⁹ dalis.

Patirtis rodo, kad savireguliacinio ir bendro reguliacinio procesai veiksmingiausi tada, kai: jie pagrįsti atvira problemų analize nuo pat pradžių įtraukiant visus suinteresuotuosius subjektus, dalyvaujant valdžios institucijoms, pavyzdžiui, Europos Komisijai, ir prirėkus joms vadovaujant; vėlesniame etape visi suinteresuotieji subjektai prisiima aiškius išsipareigojimus ir nustato aiškius veiklos rodiklius; sukuriama objektyvūs stebėsenos mechanizmai, rengiama

¹⁸ Direktyva 2005/29/EB.

¹⁹ Žr. Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros (2003/C 321/01) ir Komisijos komunikatą „Reglamentavimo gerinimas augimui ir užimtumui Europos Sąjungoje skatinti“ (COM(2005) 97).

veiklos rezultatų peržiūra ir prireikus galima tikslinti išsipareigojimus; nagrinėjant skundus dėl reikalavimų nesilaikymo taikomi veiksmingi atskaitomybės metodai.

Komisija ketina:

5. 2012 m. pradėti rengti kartu su įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais savireguliacinio ir bendro reguliacinio veiklos gerosios patirties kodeksą. Toks kodeksas turėtų padidinti ĮSA proceso veiksmingumą.

4.4. Rinkų skatinimas atsilyginti už ĮSA

Vis dažniau pripažįstamas teigiamas ĮSA poveikis konkurencingumui, bet įmonės tebesusiduria su dilemomis, kai socialiniu požiūriu atsakingiausi veiksmai gali nebūti finansiškai naudingiausi, bent jau trumpuoju laikotarpiu. ES, siekdama padidinti rinkos paskatas už ĮSA, turėtų suderinti politiką vartojimo, viešųjų pirkimų ir investicijų srityse.

4.4.1. Vartojimas

Pastaraisiais metais vartotojai vis daugiau dėmesio skiria su ĮSA susijusiems klausimams, tačiau vis dar susiduria su didelėmis kliūtimis, pavyzdžiui, prastu informuotumu, reikalavimu sumokėti priemonę, sudėtinga prieiga prie informacijos, būtinos pagrįstam sprendimui priimti. Kai kurios įmonės imasi naujo vaidmens ir padeda vartotojams priimti ilgalaikeį sprendimą. Tausaus vartojimo ir gamybos veiksmų plano persvarstymas gali padėti rasti naujų priemonių atsakingesniai vartojimui skatinti.

4.4.2. Viešieji pirkimai

Komisija nustatė orientacinę tikslą – iki 2010 m. 50 proc. visų ES viešųjų pirkimų turėtų atitikti sutartus aplinkosaugos kriterijus. 2011 m. Komisija paskelbė Socialiai atsakingų viešųjų pirkimų (SAVP) vadovą, kuriame paaiškinama, kaip į viešuosius pirkimus įtraukti socialinį aspektą, kartu laikantis galiojančių ES teisės aktų²⁰. SAVP gali būti teigiami valdžios institucijų veiksmai, kuriais siekiama per menkai atstovaujamosioms įmonėms, pavyzdžiui, MVĮ, padėti patekti į viešųjų pirkimų rinką.

Valstybės narės ir visų lygmenų valdžios institucijos kviečiamos pasinaudoti visomis galiojančių viešųjų pirkimų teisės aktų siūlomomis galimybėmis. Aplinkosaugos ir socialiniai kriterijai į viešuosius pirkimus turi būti integruojami taip, kad nebūtų diskriminuojamos MVĮ, ir kad būtų laikomasi Sutarties nuostatų dėl nediskriminavimo, lygybės ir skaidrumo.

Komisija ketina:

6. sudaryti sąlygas geresniam socialinių ir aplinkosaugos aspektų integravimui į viešuosius pirkimus, atlikdama 2011 m. viešųjų pirkimų direktyvų peržiūrą, nenustatydama papildomos administracinės naštos perkančiosioms organizacijoms ar įmonėms, taip pat nepažeisdama principo, kad sutartys turi būti sudaromos su ekonomiškai naudingiausia pasiūlymą pateikusių konkurso dalyviu.

²⁰

„Perkant socialiai. Vadovas – socialiniai aspektai viešuosiuose pirkimuose“ (angl. *Buying Social: a guide to taking account of social considerations in public procurement*), Europos Komisija, 2011 m.

4.4.3. Investicijos

Reaguodama į finansų krizę Komisija rengia keletą teisės aktų pasiūlymų, kad būtų užtikrinta atsakingesnė ir skaidresnė finansų sistema. Tinkamai atsižvelgdami į svarbią nefinansinę informaciją investuotojai gali padėti veiksmingiau paskirstyti kapitalą ir geriau įgyvendinti ilgalaikius investicinius tikslus. Komisija remia mokymus, kaip investuotojams priimti investicinius sprendimus, atsižvelgiant į nefinansinę informaciją. Šiomis aplinkybėmis Komisija ragina įmones atskleisti informaciją, susijusią su gero mokesčių valdymo standartų įgyvendinimu.

Europos turto valdytojai ir savininkai, visų pirma pensijų fondai, kviečiami išsipareigoti laikytis JT atsakingo investavimo principų. Valdžios institucijoms tenka ypatinga atsakomybė už ĮSA skatinimą įmonėse, kurios priklauso valstybei arba į kurias valstybė investuoja.

Komisija ketina:

7. apvarstyti, ar nereikėtų nustatyti reikalavimo, kad visi investiciniai fondai ir finansų įstaigos informuotų visus savo klientus (piliečius, įmones, valdžios institucijas ir pan.) apie visus taikomus etinius ar atsakingo investavimo kriterijus arba visus standartus ir kodeksus, kurių jie laikosi.

4.5. Didesnės paskatos bendrovėms atskleisti socialinę ir aplinkosaugos informaciją

Atskleidus socialinę ir aplinkosaugos informaciją, įskaitant susijusią su klimatu, galima lengviau įtraukti suinteresuotuosius subjektus ir nustatyti esminę tvarumui kylančią riziką. Atskleidimas – svarbus atskaitomybės elementas, galintis padėti didinti pasitikėjimą įmonėmis. Kad įmonių ir kitų suinteresuotųjų subjektų poreikiai būtų patenkinti, informacija turėtų būti esminė, o jos surinkimas neturėtų daug kainuoti.

Kai kurios valstybės narės nustatė nefinansinės informacijos atskleidimo reikalavimus, griežtesnius negu galiojantys ES teisės aktai²¹. Gali būti, kad dėl skirtingų nacionalinių reikalavimų daugiau negu vienoje valstybėje narėje veikiančioms įmonėms gali atsirasti papildomų sąnaudų.

Vis daugiau bendrovių atskleidžia socialinę ir aplinkosaugos informaciją. MVĮ tokią informaciją dažnai pateikia neoficialiai ir savanoriškai. Vieno šaltinio duomenimis, maždaug 2 500 Europos bendrovių skelbia ĮSA arba tvarumo padėties ataskaitas, taigi Europa šioje srityje yra pasaulinė lyderė²². Tačiau tai vis dar tik maža dalis visų 42 000 ES veikiančių didelių bendrovių.

Yra įvairių tarptautinio masto socialinės ir aplinkosaugos informacijos atskleidimo sistemų, įskaitant Visuotinę ataskaitų teikimo iniciatyvą. Integruotų finansinių ir nefinansinių ataskaitų teikimas – svarbus vidutinės trukmės ir ilgalaikis tikslas, ir Komisija susidomėjusi stebi Tarptautinio integruotų ataskaitų teikimo komiteto darbą.

²¹ Ketvirtojoje direktyvoje dėl metinės finansinės atskaitomybės (2003/51/EB) reikalaujama, kad įmonės savo metinėse ataskaitose atskleistų tiek su aplinka ir darbuotojais susijusias informacijas, kiek to reikia bendrovės plėtrai, veiklos rodikliams ar padėčiai suprasti. Visos valstybės narės pasirinko šio reikalavimo netaikyti MVĮ.

²² CorporateRegister.com.

Kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos, kaip skelbiama Bendrosios rinkos akte, Komisija pateiks teisės akto pasiūlymą dėl visų sektorių bendrovių teikiamos socialinės ir aplinkosaugos informacijos skaidrumo. Dabar vyksta šio pasiūlymo galimų variantų poveikio vertinimas, apimsiantis ir konkurencingumo tikrinimą bei poveikio MVĮ tyrimą. Komisija taip pat kuria politiką, kuria siekiama skatinti bendrovės vertinti ir lyginti savo aplinkosauginį veiksmingumą taikant bendru gyvavimo ciklu pagrįstą metodiką, kurią būtų galima taikyti ir informacijos atskleidimo tikslais.

Visos organizacijos, įskaitant pilietinės visuomenės organizacijas ir valdžios institucijas, raginamos imtis veiksmų ir pagerinti savo socialinės ir aplinkosaugos veiklos rezultatus.

4.6. Tolesnis ĮSA integravimas į švietimą, mokymą ir mokslinius tyrimus

Norint ĮSA plėtoti toliau, reikia naujų įgūdžių, be to, turi kisti vertybės ir elgesys. Valstybės narės gali atlikti svarbų vaidmenį – skatinti švietimo įstaigas integruoti ĮSA, tvarią plėtrą ir atsakingą pilietiškumą į atitinkamas švietimo programas, įskaitant vidurines mokyklas ir universitetus. Europos verslo mokyklos skatinamos laikytis JT atsakingos vadybos mokymo principų.

Aukštos kokybės akademiniai moksliniai tyrimai padeda plėtoti su ĮSA susijusią verslo praktiką ir viešąją politiką. Tolesni moksliniai tyrimai turėtų būti grindžiami pagal 6-ąją ir 7-ąją bendrąją programą finansuojamų projektų rezultatais. Komisija tirs galimybes toliau finansuoti su ĮSA susijusius mokslinius tyrimus ir inovacijas ir remti ĮSA principus ir gaires vykdant mokslinius tyrimus, finansuojamus pagal 7-ąją bendrąją programą, taip pat pagal jos tęstinę programą „Horizontas 2020“, ir kuriant Europos mokslinių tyrimų erdvę.

Komisija ketina:

8. toliau teikti finansinę paramą su ĮSA susijusiems švietimo ir mokymo projektams, įgyvendinamiems pagal ES programas „Mokymasis visą gyvenimą“ ir „Veiklus jaunimas“, ir 2012 m. pradėti kampaniją, kuria bus siekiama plėsti švietimo srities specialistų ir įmonių bendradarbiavimo ĮSA srityje svarbos suvokimą.

4.7. Nacionalinės ir subnacionalinės ĮSA politikos svarbos pabrėžimas

Daug viešosios politikos priemonių, skirtų ĮSA remti, geriausiai vykdomos nacionaliniu, regionų ir vietos lygmeniu. Vietos ir regionų valdžios institucijos raginamos protingai naudotis ES struktūriniais fondais ĮSA skatinti, visų pirma mažosiose ir vidutinėse įmonėse, ir bendradarbiauti su bendrovėmis, kad geriau spręstų tokias problemas kaip skurdas ir socialinė įtrauktis.

Komisija ketina:

9. 2012 m. su valstybėmis narėmis sukurti nacionalinės ĮSA politikos tarpusavio vertinimo mechanizmą.

Komisija prašo:

- A. valstybių narių, remiantis tarptautiniu mastu pripažįstamais ĮSA principais ir gairėmis, bendradarbiaujant su įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais ir atsižvelgiant į šiame komunikate iškeltus klausimus, iki 2012 m. vidurio sukurti arba

atnaujinti savo planus ar nacionalinius prioritetinių veiksmų sąrašus, kad būtų skatinama ĮSA ir padedama įgyvendinti strategiją „Europa 2020“.

4.8. Geresnis Europos ir pasaulinio požiūrio į ĮSA derinimas

ES turėtų skatinti, kad plėtojant tarptautinę ĮSA politiką būtų atsižvelgta į Europos interesus, tačiau kartu turėtų užtikrinti tarptautiniu mastu pripažįstamų principų ir gairių integravimą į savąją ĮSA politiką.

4.8.1. Dėmesys tarptautiniu mastu pripažįstamiems ĮSA principams ir gairėms

Siekdama sukurti vienodesnes sąlygas visame pasaulyje, Komisija intensyviau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, šalimis partnerėmis ir atitinkamais tarptautiniais forumais ir skatins laikytis tarptautiniu mastu pripažįstamų principų bei gairių ir išlaikyti jų nuoseklumą. Laikantis tokio požiūrio reikia, kad ES įmonės vėl imtųsi pastangų laikytis tų principų ir gairių.

EBPO gairės – tai vyriausybės rekomendacijos daugiašalėms įmonėms. Komisija ragina šių gairių laikytis ir EBPO nepriklausančias šalis. Šios gairės svarbios ne tik tuo, kad jas patvirtino vyriausybės, bet ir tuo, kad jose nustatytas savitas įgyvendinimo ir skundų pateikimo mechanizmas ir visose gaires patvirtinuosiose šalyse yra sukurtas nacionalinių informacijos centrų tinklas, o tai gali padėti įmonėms ir su jomis susijusiems suinteresuotiesiems subjektams spręsti realias problemas, įskaitant tarpininkavimą ir taikinimą.

Komisija ketina:

10. stebėti Europos įmonių, turinčių daugiau kaip 1 000 darbuotojų, įsipareigojimus savo veiklą grįžti tarptautiniu mastu pripažįstamais ĮSA principais ir gairėmis ir Socialinės atsakomybės gairių standartu ISO 26000.

Komisija prašo:

- B. visų stambių Europos įmonių iki 2014 m. įsipareigoti plėtojant savo požiūrį į ĮSA atsižvelgti į bent vieną iš šių principų ir gairių rinkinių: JT pasaulinį susitarimą, EBPO rekomendacijas daugiašalėms įmonėms arba Socialinės atsakomybės gairių standartą ISO 26000;
- C. visų Europoje įsisteigusių daugiašalių įmonių iki 2014 m. įsipareigoti laikytis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) trišalės deklaracijos dėl principų, susijusių su tarptautinio verslo įmonėmis ir socialine politika.

4.8.2. JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų įgyvendinimas²³

Labai svarbus uždavinys – didinti ES politikos, susijusios su verslu ir žmogaus teisėmis, nuoseklumą. Geresnis JT pagrindinių principų įgyvendinimas padės geriau įgyvendinti ES tikslus, susijusius su konkrečiais žmogaus teisių klausimais ir svarbiausiais darbo standartais,

²³ JT pagrindiniai principai apima tris sritis: valstybės pareigą gerbti žmogaus teises, įmonių įsipareigojimą gerbti žmogaus teises ir veiksmingus teisės gynimo būdus.

įskaitant vaikų darbą, priverstinį kalinių darbą, prekybą žmonėmis, lyčių lygybę, nediskriminavimą, asociacijų laisvę ir teisę į kolektyvines derybas. Kai procese dalyvaus įmonės, ES delegacijos šalyse partnerėse, pilietinės visuomenės veikėjai, visų pirma žmogaus teisių organizacijos ir gynėjai, bus galima lengviau suprasti, kokių problemų kyla bendrovėms, veikiančioms šalyse, kuriose valstybė nevykdo pareigos ginti žmogaus teises.

Komisija ketina:

11. 2012 m. dirbti su įmonėmis ir suinteresuotaisiais subjektais ir, remdamasi JT pagrindiniais principais, sukurti su žmogaus teisėmis susijusias rekomendacijas keletui svarbių pramonės sektorių, taip pat rekomendacijas mažosioms ir vidutinėms įmonėms;
12. iki 2012 m. pabaigos paskelbti ES prioritetų įgyvendinant JT pagrindinius principus ataskaitą, o vėliau skelbti reguliarias pažangos ataskaitas²⁴.

Komisija taip pat:

- D. tikisi, kad visos Europos įmonės išsipareigos gerbti žmogaus teises, kaip apibrėžta JT pagrindiniuose principuose;
- E. ragina ES valstybes nares iki 2012 m. sukurti nacionalinius JT pagrindinių principų įgyvendinimo planus.

4.8.3. *ISA svarbos pabrėžimas palaikant ryšius su kitomis pasaulio šalimis ir regionais*

Tarptautiniu mastu pripažįstamos ISA gairės ir principai yra vertybės, kurias turi pripažinti ir Europos Sąjungą įstoti norinčios šalys, todėl Komisija stojimo proceso metu ir toliau kels šiuos klausimus.

Komisija ISA skatina įgyvendindama išorės politiką. Komisija, pasitelkdama pasaulinį lobizmą ir papildomus teisės aktus, ir toliau sieks kuo plačiau skleisti tarptautiniu mastu pripažįstamas ISA gaires ir principus ir sudaryti ES įmonėms sąlygas teigiamai prisidėti prie užsienio ekonomikos ir visuomenės plėtros. Komisija pateiks atitinkamus prekybos ir plėtros srities pasiūlymus. Be to, Komisija prireikus pasiūlys su ISA susijusius klausimus spręsti konstruktyviai diskutuojant su šalimis partnerėmis ir regionais.

ES plėtros politikoje pripažįstamas poreikis remti ISA²⁵. Skatindamos socialinių ir aplinkosaugos standartų laikymąsi ES įmonės gali puoselėti geresnį valdymą ir integracinę augimą besivystančiose šalyse. Verslo modeliai, kuriuos taikant atsižvelgiama į neturtingąją visuomenės dalį kaip į vartotojus, gamintojus ir platintojus, padeda maksimaliai padidinti plėtros poveikį. Vis svarbesnis ES vystomojo bendradarbiavimo ir ES reagavimo į gaivalines ar žmogaus sukeltas nelaimes aspektas bus sąveikos su privačiuoju sektoriumi paieška. Darbuotojų savanoriška veikla šiuo atveju gali padėti įmonėms atlikti svarbų vaidmenį.

²⁴ Kartu bus svarstomos Europos Komisijos ataskaitos dėl žmogaus teisių ir aplinkos teisinės sistemos, taikytinos ES įmonėms, veikiančioms ne ES, (2010 m.) ir atsakingas tiekimo grandinių valdymas (2011 m.).

²⁵ Bendras Europos sutarimas dėl vystymosi, 2005 m.

Ateityje Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusas gali padėti geriau pasinaudoti sąveika su privačiuoju sektoriumi.

Komisija ketina:

13. rengdama būsimas politikos iniciatyvas, kuriomis siekiama integracinio ir tvaresnio atsigavimo ir augimo trečiosiose šalyse, rasti būdų kaip paskatinti atsakingą verslo elgesį.

5. IŠVADA

Komisija dirbs su valstybėmis narėmis, įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, periodiškai stebės pažangą ir iki 2014 m. vidurio kartu surengs peržiūros posėdį. Rengdamasi tam posėdžiui Komisija paskelbs šiame komunikate nustatytą veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitą. Tam prireiks labiau suderinti Europos daugiašalio suinteresuotųjų subjektų forumo įmonių socialinės atsakomybės klausimais ir valstybių narių aukšto lygio grupės įmonių socialinės atsakomybės klausimais darbo koordinavimo metodą. Iki 2011 m. pabaigos Komisija pateiks veiklos pasiūlymą.

Remdamasi šiuo Komunikatu Europos Komisija laukia Tarybos, Europos Parlamento, Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, Regionų komiteto, įmonių ir kitų suinteresuotųjų subjektų diskusijų ir įsipareigojimų.

Komisija ragina Europos verslo lyderius, įskaitant finansų sektorių, iki 2012 m. vidurio viešai ir atsakingai įsipareigoti, glaudžiai bendradarbiaujant su valdžios institucijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, skatinti, kad kuo daugiau ES įmonių elgtųsi atsakingai ir būtų nustatyti aiškūs tikslai 2015 ir 2020 metams.